

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г.Шевченка

**Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського**

Кафедра історії України, археології та краєзнавства

(підпис)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
А.М. Острянка
(прізвище та ініціали)

ПРОГРАМА ЕТНОГРАФІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Освітня програма 014 Середня освіта (Історія)

2020 рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від «01» вересня 2020 року.

Розробники: Дорохіна Тамара Федорівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства.

Мова навчання – українська.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Головна мета етнографічної практики: розширення знань студентів з українознавчих дисциплін; набуття практичних вмінь та навичок, пов'язаних із збиранням етнографічного матеріалу; оволодіння основними методами і прийомами дослідження та отримання наукової інформації. В умовах сучасної уніфікації народної культури малих і великих населених пунктів, різних регіонів України, змішання культурних традицій, зібрана інформація дозволить не тільки створити відповідну базу даних, але й зафіксувати особливості народної культури станом на початок ХХІ ст.

Методика сучасних етнографічних досліджень передбачає використання комплексного підходу, який об'єднує такі методи як спостереження, опитування, анкетування, інтерв'ю, порівняльно-історичний, типологічний та ін., а також дозволяє використання різних технічних засобів.

Практика розрахована на колективні студентські пошуки разом з індивідуальною роботою. В ході польової етнографічної практики відбувається активізація індивідуальних здібностей студентів, перевірка і застосування теоретичних знань, які вони отримали у період навчання.

Інформація, отримана студентами під час проходження практики, може у подальшому використовуватися для підготовки курсових та випускних проєктів, публікацій, доповідей на наукових конференціях, написання монографій тощо. Зібрані матеріальні пам'ятки можуть поповнити експозиції краєзнавчого музею, народознавчої кімнати навчального закладу тощо.

Програма етнографічної практики студентів має відповідати:

- навчальному плану спеціальності;
- графіку освітнього процесу;
- освітньо-професійній програмі підготовки фахівців;
- особливостям бази практики;
- наказам та положенням Міністерства освіти і науки України щодо проходження студентами практики.

Мета, зміст, завдання та послідовність практики визначаються Програмою, яку розробляють викладачі кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи і затверджує Директор Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського.

Структура етнографічної практики

1. Виголошення цілей та завдань практики
2. Організація проведення практики
3. Методичні вказівки (рекомендації) до проходження практики
4. Обов'язки студентів та керівників практики під час етнографічної експедиції
5. Правила техніки безпеки
6. Зміст практики
7. Індивідуальні завдання
8. Оформлення звітної документації з практики

9. Підведення підсумків практики

Етнографічна практика є частиною освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

Мета практики реалізується шляхом виконання конкретних завдань, передбачених програмою практики.

Різновид етнографічних досліджень

Найбільш важливі, повні і цінні етнографічні матеріали здобуваються шляхом прямої участі дослідника в спостереженнях за життям етнічних спільнот. Дані, зібрані в експедиції, називаються польовими етнографічними матеріалами. Спостереження і дослідження ведуться в середовищі етносів.

Вивчення культури (побуту) населення здійснюється *стаціонарно* або в *експедиціях*.

Стаціонарне дослідження передбачає тривале проживання серед корінного населення з метою глибокого його вивчення, що дозволить уникнути випадкових висновків. Недоліком стаціонарного дослідження є територіальна обмеженість його ареалу.

Експедиційне дослідження може бути *довгостроковим* (для дослідження окремих етнографічних аспектів, наприклад, збору відомостей про особливості народного одягу, будівництва житла, їжу) та *короткостроковим* (з метою проведення етнографічної розвідки або уточнення раніше отриманих даних).

Розрізняють *маршрутний* та *кущовий* методи організації збору польового матеріалу.

Маршрутний – метод організації етнографічних досліджень, який застосовують для вивчення явищ традиційної культури за певним визначеним маршрутом, коли необхідно обстежити великий район або з розвідувальною метою. Він може бути корисним для картографування певного явища традиційної культури або дослідження побуту певного ареалу в динаміці, повторюючи «шлях» когось із дослідників етнографії минулого.

Кущовий – метод організації етнографічних досліджень, що передбачає визначення базових пунктів, а близькі до них поселення використовуються для проведення і уточнення відомостей, отриманих у базовому пункті.

У багатонаціональних районах важливим є врахування етнічної належності місцевого населення. У такому випадку кожен етнічну приналежність розглядають як окрему дослідницьку одиницю.

Залежно від теми і завдання експедиції, застосовують прийоми, що забезпечують репрезентативність зібраного матеріалу. Дослідження може бути *суцільним* або *вибірковим*.

У процесі підготовки *вибіркового* дослідження намічаються його основні об'єкти, усі інші – досліджуються поверхнево. Об'єкти та їх кількість визначаються за принципом типовості та спроможності безпомилково визначити особливості обстежуваних явищ. Вибіркове дослідження дає можливість зекономити час, зосередившись на головному. Частіше цей підхід застосовується для вивчення пережиткових форм, давніх явищ культури.

Суцільне дослідження – це детальне вивчення всіх об’єктів традиційної культури населеного пункту (наприклад, усі будівлі певного населеного пункту, всі родини тощо). Зібраний у процесі суцільного дослідження масовий матеріал дає змогу отримати статистичні дані щодо об’єктів дослідження.

Підсумки практики:

- документація з практики (письмовий звіт, щоденник з додатком, реферат з індивідуального науково-дослідного завдання, фото- та відеоматеріали тощо) подається студентами-практикантами на перевірку до 10-го вересня поточного навчального року;

- підсумки практики підводяться на Конференції. Термін її проведення встановлюється на засіданні кафедри та узгоджується з дирекцією Інституту;

- на захисті практики (Конференції) присутні: директор або представники дирекції Інституту, завідувач та викладачі кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи, керівник та методисти практики, студенти-практиканти. На Конференцію запрошуються представники закладів, організацій та установ, де проходила практика, з ким в експедиції співпрацювали студенти, а також всі бажаючі працівники та студенти Університету;

- під час захисту практики студенти звітують про проведenu роботу, оголошують доповіді, повідомлення, у яких висвітлюються шляхи виконання поставлених завдань (влаштовують відео-, фотопрезентації, виставки зібраного етнографічного матеріалу, демонструють фрагменти фольклорного зібрання та ін.), вказують на труднощі, що виникали на шляху збору інформації, надають пропозиції щодо поліпшення методів і способів організації практики; відповідають на запитання аудиторії тощо;

- формою підсумкового контролю практики є залік;

- залік з практики у заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку студента виставляє методист;

- підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи та засіданні Вченої ради Інституту;

- звітна документація, методичні матеріали зберігаються на кафедрі один рік після закінчення студентом навчання в Університеті.

Практична підготовка є невід’ємною частиною навчального плану. Нескладання заліку з практики може бути підставою для відрахування студента з Університету за невиконання навчального плану.

Мета та завдання етнографічної практики

У Навчально-науковому інституті історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського етнографічна практика студентів є невід’ємною складовою процесу підготовки фахівців кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) та 032 Історія та археологія. Практика проводиться на 2-му курсі і є логічним продовженням попередньо опанованих студентами українознавчих дисциплін. Метою практики є закріплення і поглиблення етнографічних знань і, водночас, пропедевтика

історико-краєзнавчих та культурологічних дисциплін на наступних курсах навчання.

Етнографічна практика займається дослідженням особливостей традиційної матеріальної та духовної культури українського народу. *Основні завдання* практики: *навчальне* – осмислення сучасного стану традиційної духовної та матеріальної культури досліджуваного регіону (місця); *професійне* – вироблення навичок і умінь виокремлювати певні явища духовної та матеріальної культури; *наукове* – розібратися з класифікацією етнографічного матеріалу та методологією ведення наукового дослідження.

Проведення етнографічної практики планується на початок липня, після закінчення поточної заліково-екзаменаційної сесії. Термін проведення – 14-ть днів. Робочий день студента складає до 6-ти годин на добу.

Головна *мета* етнографічної практики полягає в тому, щоб перевірити (застосувати) теоретичні знання в практичних умовах, а також навчити студентів проводити польові дослідження та опрацьовувати зібраний матеріал. Дотримання вимог організації та проведення польової роботи забезпечує необхідну якість зібраних етнографічних джерел та ґрунтовність наукових висновків щодо них.

Згідно з поставленою метою перед практикантами постають наступні *завдання*:

1. Поглиблення і закріплення етнографічних знань, застосування їх у практичній діяльності;
2. Оволодіння вміннями і навичками методики проведення польових етнографічних досліджень;
3. Формування навиків організаційної роботи;
4. Організація творчої колективної та індивідуальної роботи;
5. Набуття журналістських (кореспондентських) навичок роботи;
6. Формування психологічної і практичної готовності майбутніх педагогів до роботи з різновіковою аудиторією;
7. Організація та проведення збирання фольклорно-етнографічного матеріалу, документування його і введення (по-можливості) у науковий обіг.

Отримані студентами на практиці навички самостійної роботи повинні стати основою для широкого їх застосування при продовженні навчання на наступних курсах та під час трудової діяльності.

До основних завдань етнографічної практики можна віднести виявлення, опис та збереження джерел матеріальної і духовної культури різноетнічного населення Чернігівщини, інших регіонів України. Зібрані матеріали слугують підґрунтям для реконструкції традицій та обрядів різних етнокультурних груп, проведення етнографічних форумів, семінарів, виставок, поповнення музейних колекцій тощо. Студенти отримують навички планування та організації науково-дослідної роботи, каталогізації знахідок, роботи з різними видами (групами) етнографічних джерел, ведення польового щоденника, застосування технічних засобів запису та збереження інформації.

Зміст практики

Етнографічна практика передбачає наступні етапи роботи:

1. *Проведення настановчої конференції.* До початку етнографічної практики (термін може корегуватися) має бути проведена настановча Конференція за участі представників адміністрації Інституту, завідувача кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи, керівника практики, методистів, кураторів навчальних груп, які проходять практику та студентів-практикантів.

Під час конференції представник адміністрації або керівник практики оголошує наказ «Про проходження літньої етнографічної практики студентами II курсу (назва групи, спеціальності, спеціалізації) Навчально-накового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського». Оголошується склад експедиційних груп – керівники і студенти, мета та завдання практики. Під час Конференції проводиться інструктаж з охорони праці, надається методична консультація, бібліографічна допомога. Методисти розподіляють студентів на підгрупи, знайомлять з загальними та індивідуальними завданнями, пояснюють систему оцінювання роботи та вимоги до її захисту;

2. *Підготовча робота студентів передбачає: ознайомлення* з історією, культурою та особливостями обраного для проведення етнографічної практики населеного пункту на основі вивчення літературних та архівних джерел; *визначення* основних напрямків науково-дослідної роботи по збору етнографічного матеріалу; *ретельне опрацювання* опитувальників для роботи з респондентами;

3. *Польова експедиційна робота* проводиться на території обраної бази експедиції згідно з Програмою практики;

4. *Опрацювання* зібраного етнографічного та фольклорного матеріалу;

5. *Підготовка звітної документації;*

6. *Проведення підсумкової звітної Конференції* з етнографічної практики (захист практики).

Польові дослідження є одним із найскладніших і відповідальних процесів етнографічної практики. Від рівня їх підготовки та професійної майстерності студентів залежить успіх практики. Використовуються такі види польової роботи:

особисті спостереження дослідника (студенти адаптуються в нових умовах, знайомляться з населеним пунктом та місцями, визначають найцікавіші події, явища та пам'ятки культури, вивчають місцеві традиції та обряди, приймають участь у культурно-просвітницьких заходах населеного пункту тощо);

опитування населення являє собою найскладніший вид польової роботи, успішне проведення якої вимагає дотримання таких основних положень: дослідник має налаштувати інформатора (респондента) на невимушену довірливу розмову; коригувати бесіду у відповідності з опитувальником; фіксувати інформацію за допомогою технічних засобів тощо;

фіксація речових матеріалів шляхом замальовок, фотографування, креслення тощо;

збір етнографічних експонатів (матеріалів) з метою вивчення, збереження та пропагування української (регіональної) культури шляхом поповнення експозицій краєзнавчих музеїв, кімнат народознавства тощо.

Перший день експедиції передбачає розселення практикантів; знайомство з населеним пунктом. Керівники практики за допомогою представників місцевих інституцій складають список респондентів – носіїв етнокультури, які можуть виступити інформаторами.

У перший день доцільно організувати екскурсію по населеному пункту, визначити важливі установи й організації, які можуть зацікавити з етнографічної точки зору та у якості допоміжних осередків збору інформації (заклади освіти, бібліотеки, краєзнавчі музеї, сільрада тощо). У кінці дня підводяться підсумки роботи та плануються заходи на наступний день.

Кожного наступного дня студенти-практиканти, розподілені на підгрупи, займаються збором інформації з обраного напрямку дослідження. Зустріч з респондентами передбачає попередню домовленість.

Слід зазначити, що окрім щоденного виконання науково-дослідних завдань, студенти займаються вирішенням побутових питань, організують та проводять заходи культурно-розважального характеру.

Під час етнографічної практики доцільно використовувати такі методи дослідження: спостереження, усне опитування, анкетування, інтерв'ю, метод пережитків, структурно-функціональний та порівняльн-історичний. Опитування – один з головних методів збирання інформації в етнографічному і етносоціальному дослідженні. Опитування базується на соціально-психологічній взаємодії дослідника та опитуваного. Проте, запропоновані методи використовуються, як правило, в комплексі.

Одним із важливих етапів етнографічної практики є обробка зібраного польового матеріалу. Існують певні правила цієї роботи: всі записи необхідно розшифрувати, опрацювати; документальний матеріал – пронумерувати та позначити вихідними даними (назва експедиції, дата та місце її проведення, джерело інформації, коротка характеристика експедиції тощо). Польові записи мають супроводжуватися тематичним покажчиком та словником регіональних і локальних назв.

Важливе значення має правильне оформлення звітної документації. Консультації з цього приводу надаються керівником, методистами протягом всього терміну практики.

Виконання і своєчасне подання керівникові практики вказаних раніше звітних матеріалів (щоденник, анкети, використані опитувальники, розшифровки аудіоматеріалів респондентів, узагальнений звіт з практики, графічні матеріали, фото- та відеозаписи) є підставою для зарахування студентам проходження етнографічної практики.

Основні види діяльності

I. Навчальна діяльність

Опрацювання наукової, науково-популярної літератури, періодичної преси тощо, в яких представлена історико-культурна інформація про населений пункт, де буде проходити практика. Використання (перевірка) отриманих українознавчих знань та набуття навиків проведення польової етнографічної роботи: опитування та фотографування респондентів; фіксація розмови з респондентами на електронних носіях, в щоденниках експедиції; фіксація етнографічних матеріалів фото-, відеообладнанням; збирання та опис предметів побуту тощо. Під час проведення етнографічних досліджень студенти керуються Програмою практики, підготовленою викладачами кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи.

II. Виховна діяльність

Пошуково-дослідна етнографічна робота передбачає залучення молоді до витоків народної культури, впливає на формування української ментальності, національної свідомості, патріотизму, зміцнює зв'язок між поколіннями, виховує відповідальність за збереження культурно-історичної пам'яті. Під час етнографічної практики студенти знайомляться з побутом місцевих родин, громадським життям населеного пункту, особливостями регіональної народної педагогіки тощо, що в подальшому використовується у педагогічній діяльності. Вивчення особливостей традиційно-побутової культури населеного пункту допоможе подолати стереотипи стосовно села і сільської культури та сформуванню інтересу до пізнання характеру та побуту народу. Під час практики студенти ознайомлюються з особливостями організації виховної роботи в місцевій загальноосвітній школі (українознавчого спрямування зокрема); беруть участь у народних обрядах (весілля, похорони, христини, свято Івана Купала, обжинки тощо); переймають досвід народних майстрів (вишивкарів, гончарів, ткаць, кулінарів та ін.) тощо.

III. Методична діяльність

Матеріали, зібрані під час етнографічної експедиції, студенти можуть використовувати під час написання реферативних, курсових, кваліфікаційних робіт; при розробці планів-конспектів уроків з українознавчих дисциплін, сценаріїв позаурочних тематичних заходів тощо. Знайомство студентів з побутом населення та їх культурою, залучення до участі у календарно-обрядових святах, різноманітних культурно-просвітницьких заходах разом з місцевими жителями є важливим етапом в системі підготовки студентів до українознавчої роботи в закладах освіти.

IV. Дослідницька діяльність

Студенти здійснюють науково-дослідну пошукову роботу згідно з тематикою, визначеною кафедрою археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи. Під керівництвом викладачів кафедри практиканти вивчають історію населених пунктів, особливості культури, прозовий та поетичний фольклор, народні промисли, види декоративно-прикладного мистецтва, календарну та родинну обрядовість тощо. Результати науково-

дослідної роботи можуть бути представлені на наукових семінарах, тематичних конференціях; у різнорівневих навчальних закладах під час урочної та позаурочної роботи (народознавство, краєзнавство та ін.); при написанні наукових статей, есе тощо. Зібраний етнографічний матеріал має стати основою для написання курсових та кваліфікаційних робіт студентів.

Види і методи збору етнографічної інформації

Для етнографії характерний комплексний підхід до предмету дослідження, використання джерел, характеристик, методів і прийомів суміжних дисциплін. Це потребує глибокого вивчення методології збору польових матеріалів, шляхів дослідження, осмислення і пізнання етносів та їх традиційно-побутової культури.

Збираючи польовий етнографічний матеріал, кожен дослідник має прагнути якомога повніше і достовірніше ознайомитися з інформацією про об'єкти своїх наукових зацікавлень. Серед методів і видів збору інформації можуть бути використані такі:

- 1) спостереження;
- 2) анкетування;
- 3) усне опитування респондентів;
- 4) інтерв'ю;
- 5) метод комплексного аналізу;
- 6) метод пережитків (реконструктивний);
- 7) порівняльно-історичний метод;
- 8) метод типологічного аналізу;
- 9) наочні: графічні, фото- і відеофіксація.

Спостереження – пасивний метод наукового дослідження, за якого спостерігач не впливає на розвиток подій, не організовує спеціальних умов, а отримує дані безпосередньо за допомогою органів чуття або наукових інструментів. Це реєстрація фактів, явищ, процесів, які відбуваються в соціальній реальності.

Анкетування – метод збору інформації, що передбачає використання письмового опитувальника. Анкета може мати форму бланка-опитувальника, в якому слід підкреслити правильну відповідь.

Цей метод, зручний для отримання статистичних даних про етнографічний пункт, його населення, а також інших відомостей, коли для дослідження необхідним є масове охоплення населення.

Питання в анкеті сформульовані чітко, їхня кількість не повинна бути переобтяжувальною для інформатора. Респонденти можуть заповнювати анкети в присутності дослідника або самостійно, що забезпечує масовість. Анкетування здатне спотворювати висновки через недобросовісне заповнення опитувальників респондентами.

Усне опитування респондентів – передбачає безпосередній діалог дослідника з респондентом, у процесі якого етнограф, виходячи із цілей

дослідження, за певним планом ставить запитання інформатору і фіксує отриманий матеріал (письмово, на диктофон або за допомогою відеотехніки).

Одним із видів усного опитування є *інтерв'ю*, що обов'язково передбачає особисту бесіду дослідника з інформатором. В етнографії практикуються відкриті інтерв'ю, що заздалегідь визначають основні питання бесіди. Якість інтерв'ю залежить від взаємодії і взаєморозуміння дослідника та респондента.

В основі *методу комплексного аналізу* лежить підхід до етносів, їх етногенезу, культури і побуту як до неповторних міжпоколінних людських спільнот із своєрідною внутрішньою мозаїкою і складною соціальною структурою. Щоб дати достатньо повну характеристику етнічних спільнот, дослідники проводять комплексні польові експедиції. При їх проведенні прагнуть зібрати достатню кількість матеріалу, який дав би змогу скласти детальну характеристику етносів. Етнографія широко використовує фактичні дані і висновки інших наук, зокрема: археології, антропології, історії, фольклористики, лінгвістики, географії, зоології, ботаніки, мистецтвознавства, релігієзнавства та інших. Отже, суть методу комплексного аналізу зводиться до широкого використання даних етнографії у поєднанні з матеріалами і висновками інших наук.

В основу *методу пережитків* покладено факт, що в культурі кожного народу зберігається чимало залишкових явищ (пережитків) культури і побуту попередніх історичних епох у вигляді традиційних звичаїв, обрядів, вірувань, звичок, норм поведінки і виховання, художніх смаків та інше. Спираючись на них, можна вести не лише реконструкцію окремих явищ традиційно-побутової культури більш ранніх історичних епох, а й повністю відтворити культурно-побутові комплекси.

Порівняльно-історичний метод дає можливість виявити особливе і загальне в розвитку етносів та їх культури, з'ясувати причини цих спільностей і відмінностей, уточнити генезу і поширення окремих явищ матеріальної, духовної і соціальної культури, пояснити причини і процес формування історико-етнографічних областей, вивчити етногенез народів, реконструювати історію первісного суспільства та інше.

Сучасний порівняльно-історичний метод розглядає етноси та їх культури як цілісні системи, враховує як загальні тенденції їх розвитку, так і вплив місцевих факторів на складання особливостей їх традиційно-побутової культури. Нині застосовуються три види порівнянь: історико-генетичні, історико-типологічні та історико-дифузійні. Історико-типологічні порівняння проводять при вивченні компонентів культури етносів, які побутують і нині, так і тих, які відтворюються на основі різноманітних джерел. При цьому в генетично споріднених культурах виявляють схожі компоненти, вивчають їх генезу до виявлення архетипів, окреслюють і картографують ареали їх поширення.

Метод типологічного аналізу є загальноприйнятим і універсальним методом систематизації й аналізу емпіричного матеріалу. Він дає змогу виділити з масового фактичного матеріалу загальні особливі, схожі і однакові

явища традиційно-побутової культури, згрупувати їх в окремі системи чи цілісності. Головним поняттям методу є тип – побудована дослідником ідеальна модель, яка передає найбільш істотні ознаки і риси досліджуваних явищ, об'єктів чи етнічних спільнот. При цьому відкидають значну кількість другорядного і неістотного фактичного матеріалу. Етнологія користується такими процедурами типологічного аналізу, як класифікація, типологізація і періодизація. Типологічний аналіз як своєрідний метод наукового дослідження дає добрі результати тоді, коли поєднуються всі названі вище процедури аналізу. Таке поєднання не лише аналізує вже зафіксовані явища традиційно-побутової культури, але й виявляє конкретні об'єкти, які ще не зафіксовані і не вивчені наукою.

Для фіксації даних про об'єкти матеріальної культури (архітектура, вишивка, килимарство, одяг тощо) використовують *графічні методи: малювання, креслення, копіювання, та фото-, відеофіксацію*. У зв'язку із цим дослідник повинен мати елементарні навички малювання і креслення, а також фото- і відеознімання (вміти дібрати вдалий ракурс, освітлення).

З метою опрацювання отриманих етнографічних матеріалів використовуються *комплексний, системний аналіз, узагальнення, класифікація, зіставлення*, а також *статистичний* (наприклад, для обробки даних етнодемографічного характеру про релігійний склад мешканців села, склад сімей та ін.) та *реконструктивний методи*.

Звіт про результати практики

Останні дні практики (кількість днів визначають керівники практики) рекомендовано присвятити обробці зібраного матеріалу, його систематизації та впорядкуванню. Ефективніше реалізація цього завдання досягається за умови колективної роботи членів експедиційної групи: спільного прослуховування аудіозаписів та переглядання відео, заповнення щоденника, пригадування деталей індивідуальних спостережень, уточнення паспортизаційних даних, узагальнення висновків.

Захист фольклорної та етнографічної практик проходить у два етапи: I етап – перевірка керівниками практики поданих студентами матеріалів та рекомендація їх до захисту; II етап – безпосередньо захист, на якому студенти презентують історію досліджуваного населеного пункту, звітують про зібрані фольклорні та етнографічні матеріали.

Звітна конференція – відкритий захід, на який запрошується керівництво, викладачі та студенти Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського, працівники місцевих музеїв, учні міських шкіл тощо. Керівники практики, за згодою керівництва Інституту, відзначають найкращі наукові доповіді студентів та рекомендують їх до друку у студентському науковому збірнику. Під час звітної Конференції студенти, окрім доповідей та відео-презентацій, готують виставку зібраних зразків матеріальної культури, виконують фольклорні твори, записані під час практики, демонструють фрагменти календарної та родинної обрядовості тощо.

Зібраний матеріал може бути використаний при написанні студентами статей, кваліфікаційних робіт тощо, які засвідчать набуття навиків аналізувати наукову, монографічну, періодичну літературу, працювати з архівними матеріалами, результатами польових досліджень, узагальнювати теоретичні та емпіричні дані, використовувати значний арсенал методів наукового дослідження та робити аргументовані висновки.

Опис предмета курсу «Етнографічна практика»

Курс: навчальний	Напрямок, освітній ступінь	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS: 3	Спеціальності 014 Середня освіта (Історія) «Бакалавр»	Форма контролю: залік
Загальна годин: 90	кількість	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	F _x	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань студентів за кредитно-модульною системою

Кожен з двох модулів (01.07–07.07; 07.07.–14.07.) оцінюється до 35 балів.

Під час заліку студент може отримати до 30 балів.

Бали за виконані завдання:

- складання плану роботи – до 10 балів
- кількість опитаних респондентів – до 15 балів
- участь у культурно-виховних заходах під час проходження практики (свято Івана Купала, екскурсії та ін.) – до 5 балів
- попереднє опрацювання зібраного матеріалу – до 5 балів
- підготовка звітного матеріалу – до 15 балів
- участь у підсумковій конференції: доповідь, презентація, наочність – до 15 балів

Література

Артюх Л.Ф. Українська народна кулінарія: історико-етнографічне дослідження. К. : Наукова думка, 1977. 160 с.

Балушок В. Обряди ініціацій українців і давніх слов'ян. Львів – Нью-Йорк : Вид-во М.П.Коць, 1998. 216 с.

Баран В.Д. Черняхівська культура. К. : Наукова думка, 1981. 264 с.

Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні. (Історико-етнографічне дослідження). К. : Наукова думка, 1988. 192 с.

Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців. К. : Унісерв, 2000. 191 с.

Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження : навч. посіб. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 288 с.

Етнографія України. Методичні рекомендації для студентів історичного факультету. Укладач Л. І. Шаповал. Полтава, 2011. 86 с.

Кожолянко Г. П. Шестаков Ю. П. Етнографічні експедиції та етнологічна практика : Навч. посіб. Чернівці : Рута, 2000. 64 с.

Кравець О. М. Сімейний побут і звичаї українського народу: історико-етнографічний нарис. К. : Наукова думка, 1966. 198 с.

Культура і побуть населення України / За ред. В. І. Наулка. К. : Либідь, 1993. 288 с.

Лозинський Р. Напрямки та методи етногеографічного дослідження міського населення // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. Випуск 2 (10). С. 76–80.

Лозко Г. Українське народознавство. К. : Зодіак–ЕКО, 1995. 368 с.

Макарчук С. А. Етнографія України : Навчальний посібник. Львів : Світ, 2004. 520 с.

Матейко К. І. Український народний одяг. К. : Наукова думка, 1977. 222 с.

Ніколаєва Т. Історія українського костюма. К. : Либідь, 1996. 176 с.

Самойлович В.П. Українське народне житло. К. : Наукова думка, 1972. 32 с.

Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка: Навчально-методичний посібник. К. : ІЗМН, 1997. 232 с.

Стельмащук Г. Г. Традиційні головні убори українців. К. : Наукова думка, 1993. 240 с.

Що таке етнографічне дослідження? [Електронний ресурс]. Режим доступу

[//http://www.marketagency.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=760&Itemid=555](http://www.marketagency.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=760&Itemid=555)